

Stráž východu (1927 – 1929)¹

Ján DŽUJKO

Každá z úspešnejších politických strán sa v medzivojnovom období snažila vydávať noviny a časopisy adresované svojim sympozantom. Výnimkou nebola ani Československá strana národne socialistická. Na rozdiel od Čiech, kde vydávala niekoľko periodík, jej tlač len s veľkými problémami prenikala na Slovensko. Dôvodom tohto neúspechu bola skutočnosť, že národno-sociálne hnutie sa na Slovensku presadilo len v nepatrnej miere. Dlhodobejšie sa na Slovensku napokon strany po iných neúspešných pokusoch, akými boli týždenníky *Slovenský robotník* (1919) a *Hor sa* (1920) podarilo vydávať týždenník *Slovenské slovo* (1921 – 1929) a prvý večerník na Slovensku *Slovenský večerník* (1929 – 1935). Popri nich sa snažila vydávať aj niekoľko regionálnych tlačových orgánov. V Banskej Bystrici vychádzal *Pohronský hlásnik* (1926 – 1939), v Žiline *Slovenská krajina*

(1929 – 1933) a v Košiciach *Stráž východu*.

Stráž východu začala vychádzať v Košiciach 25. augusta 1927 s podtitulom Týždenník pre východné Slovensko a Podkarpatskú Rus. Majiteľom a vydavateľom periodika bol Župný výkonný výbor Československej strany národne socialistickej. Prvým zodpovedným redaktorom časopisu sa stal Jozef Janeček. Noviny sa tlačili na 2 – 10 stranách v Kníhtlačiarňi Slovákia, Černý a spol. Košice. Príspevky publikované v týždenníku boli písané v slovenskom i českom jazyku. Postupne sa v *Stráži východu* sformovali pravidelné rubriky: *Besednica*, *Chýrnik*, *Literatúra*, *Lekári*, *Malý oznamovateľ*, *Sociálna hliadka*, *Organizačná hliadka*, *Podkarpatská Rus*, *Sokolská hliadka*, *Ženská hliadka*. Súčasťou časopisu bola od 10. novembra 1927 až do konca roka 1928 aj príloha *Divadlo* adresovaná predovšetkým Východoslovenskému národnému divadlu v Košiciach.

Stráž východu v prvom čísle predstavila aj svoj program. Redakcia chcela osloviť a venovať sa najmä štátnym zamestnancom, živnostníkom, ale aj robotníkom a roľníkom. V národnostnej otázke nechcela byť šovinistická, ale práve naopak tolerantná, avšak za predpokladu, že príslušníci jednotlivých minorít si uvedomia, že „ľud československý“ má právo usporiadať svoje vnútroštátne pomery podľa vlastných

1 Príspevok vznikol v rámci projektu APVV-19-0058 *Multietnicita a multikonfesionálnosť a ich vplyv na spoločenský, politický a kultúrny vývoj okrajových oblastí v prvej polovici 20. storočia (na príklade východného Slovenska a Podkarpatskej Rusi)*.

predstav a má právo zakročiť voči všetkým, ktorí sú proti existencii Československej republiky. V konfesionalnej oblasti priznávala každému jednotlivcovi právo na slobodu vierovyznania, no vyjadrila presvedčenie, že cirkev by sa nemala aktívne zapájať do politického života, prípadne zneužívať vierovyznanie svojich členov pre stranícke záujmy.

Z obsahovej stránky sa periodikum venovalo popri politických témach a aktuálnom politickom dianí najmä sociálnym otázkam, ale aj problematike školstva a kultúry. Na Stránkach *Stráže východu* dominovali najmä príspevky zaoberajúce sa politickým dianím a aktivitami Československej strany národne socialistickej v Košiciach, ako aj na východnom Slovensku, avšak nechýbali ani správy celorepublikového charakteru.

V januári 1929 sa majiteľom a vydavateľom *Stráže východu* stala Vatra, tlačový a vydavateľský podnik s. r. o. v Bratislave. Redakcia časopisu sa tak z Košíc presťahovala do Bratislavy, kde časopis vychádzal naďalej, avšak koncom roka 1929 zanikol.

Použitá literatúra:

Stráž východu (1927 – 1929)

DUHAJOVÁ, Zuzana – ŠEFČÁK, Luboš. *Dejiny slovenského novinárstva 1918 – 1968*. Bratislava : Univerzita Komenského, 1999. 238 s. ISBN 80-223-1254-1.

HARNA, Jozef. Český národní socialismus. In *Politické strany I, 1861 – 1938. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 – 2004*. Zost. J. Malíř, P. Marek. Brno : Nakladatelství Doplněk, s. 763 – 791. ISBN 80-7239-178-X.

DŽUJKO, Ján. Prehľad po slovensky písaných novinách a časopisoch vychádzajúcich na východnom Slovensku v rokoch 1919 – 1938. In *Annales historici Presovienses*, roč. 8, 2008, s. 138 – 154. ISSN 1336-7528.

KIPSOVÁ, Mária a kol. *Bibliografia slovenských a inorečových novinách a časopisov z rokov 1919 – 1938*. Martin : Matica slovenská, 1968. 1074 s.